

ΣΗΜΕΡΑ, 19 Φεβρουαρίου, συμπληρώνονται 60 χρόνια από τις εκλογές του 1956. Στις εκλογές αυτές, η νεοπαγής ΕΡΕ κέρδισε την κοινοβουλευτική πλειοψηφία με αντίπαλο τη Δημοκρατική Ένωση, έναν πολυκομματικό σχηματισμό που συνάσπιζε τό Κέντρο με την ΕΔΑ και τα απομεινάρια του Λαϊκού Κόμματος. Ήταν η πρώτη εκλογική νίκη του Κωνσταντίνου Καραμανλή, χάρη στην οποία εδραιώθηκε στην πρωθυπουργία για την επόμενη δεκαετία, κατά τη διάρκεια της οποίας η οικονομία απογειώθηκε, τό Κυπριακό πρόβλημα, έστω και προσωρινά, διευθετήθηκε και η χώρα συνδέθηκε με τις τότε Ευρωπαϊκές Κοινοότητες.

Η αναρρίχηση του Καραμανλή στην πρωθυπουργία στις 5 Οκτωβρίου του 1955, την επομένη του θανάτου του Στρατάρχη Παπάγου, με πρωτοβουλία του βασιλιά Παύλου, επικρίθηκε από την αντιπολίτευση και δημιούργησε τον μύθο του Καραμανλή ως του «έκλεκτου των Άνακτόρων», παρόλο που ο ίδιος συγκροούσθηκε με τό Παλάτι τό 1963, στή συνέχεια παραιτήθηκε και αποχώρησε από την πολιτική, και, βέβαια, τό 1974 έλυσε τό πολιτειακό υπέρ της άβασίλευτης δημοκρατίας κατά τρόπο άψογο και άδιαμφισβήτητο. Όσοι θεώρησαν την κίνηση του Παύλου άμφιλεγόμενη, λησμονούσαν ότι ο βασιλιάς δέν υπερέβη τό τότε συνταγματικά του προνόμια, ή κοινοβουλευτική ομάδα του Έλληνικού Συναγερμού επικύρωσε την άπόφαση και ή Βουλή παρείχε άμέσως ψήφο έμπιστοσύνης στην κυβέρνηση Καραμανλή.

Μάλιστα, ή βασίλισσα Έλισάβετ έπραξε άκριβώς τό ίδιο έναμιση χρόνο άργότερα, όταν έδωσε, μετά την παρίτηση του Άντονι Ήντεν, την πρωθυπουργία στον Χάρολντ Μακμίλαν, πριν καν συνεδριάσει ή κοινοβουλευτική ομάδα των Συντηρητικών και παρακάμπτοντας άλλα φαβορί για τή θέση, όπως ο Ράμπ Μπάτλερ, κατ' επανάληψη

υπουργός και πρόεδρος τότε της Βουλής των Κοινοτήτων. Άλλωστε, είναι χαρακτηριστικό ότι ούδεις διανοήθηκε νά κατηγορήσει τόν Έλευθέριο Βενιζέλο για τόν τρόπο με τόν οποίο του ανατέθηκε τό 1910, για πρώτη φορά, ή πρωθυπουργία από τόν βασιλιά Γεώργιο. Έκ του άποτελέσματος, όπως και τότε, ή κίνηση του Παύλου υπήρξε σοφή και άνανέωσε την ελληνική πολιτική ζωή. Όμως, έπρεπε νά επικυρωθεί από τή λαϊκή έντολή, γι' αυτό και ο Καραμανλής προκήρυξε γρήγορα εκλογές μέσα στο καταχείμωνο, τόν Φεβρουάριο του 1956.

Η νίκη του Καραμανλή στις εκλογές του 1956, άπέναντι σε μία συνασπισμένη αντιπολίτευση, ήταν έκπληξη. Στις 14 Φεβρουαρίου 1956 οι New York Times, σε άνταπόκριση του Α. C. Sedgwick, θεωρούσαν ότι ο αντιπολιτευτικός συνασπισμός είχε τό προβάδισμα. Στις 17 Φεβρουαρίου στην ίδια έφημερίδα ο C. L. Sulzberger, μέγας άρθρογράφος και βαθύς γνώστης της ελληνικής κατάστασης της εποχής, δντας παντρεμένος με την Έλληνίδα Μαρίνα-Τατιάνα Λαδά, τιλοφορούσε τό άρθρο του «Ο κομμουνισμός επιστρέφει στην Αθήνα». Τέλος, την παραμονή των εκλογών, στις 18 Φεβρουαρίου, ο Sedgwick επανέρχονταν με νέα άνταπόκριση με τόν υπότιτλο «Ο 7-κομματικός συνασπισμός συνεχίζει νά άναμένεται ότι θά νικήσει τόν πρωθυπουργό Καραμανλή σε μία σκληρή άναμέτρηση».

Τί οδήγησε στή νίκη του Καραμανλή; Πρώτον, ή γυναικεία ψήφος, καθώς για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία συμμετείχαν στις εκλογές και οι γυναίκες, οι οποίες προμοδότησαν τόν όμορφο Μακεδόνα πολιτικό και τό μήνυμά του υπέρ της σταθερότητας.

Δεύτερον, ή άγροτική ψήφος στον ελληνικό βορρά, στή Μακεδονία, την Ήπειρο και τή Θράκη. Η μεταστροφή του βορρά με τούς πολλούς πρόσφυγες

Σέ αναζήτηση ανάπτυξης και σταθερότητας

του Δημήτρη Καιρίδη*

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής νηγίζει στις εκλογές της 19ης Φεβρουαρίου 1956

άπό τό Φιλελεύθερο στο συντηρητικό στρατόπεδο είχε ξεκινήσει στις εκλογές του 1952, αλλά στην ελληνική ιστορία συμμετείχαν στις εκλογές του 1956. Η «βόρεια στρατηγική» του Καραμανλή (όπως ή «νότια στρατηγική» του Νίξον στις ΗΠΑ μερικά χρόνια άργότερα) εκτόπισε τούς Φιλελεύθερους από την έπαρχία της ήπειρωτικής χώρας, με εξαίρεση κάποια διαμερίσματα στο κέντρο και στα δυτικά. Η άλλαγή αυτή είχε διάρκεια και άποτελεί μία στα-

θερά του ελληνικού πολιτικού συστήματος μέχρι τις μέρες μας, καθώς προύργιο των συντηρητικών δέν ήταν πιά μόνον ή πάλαι ποτέ βασιλόφρονα Πελοπόννησος αλλά και ή προσφυγική Μακεδονία.

Ο τρίτος λόγος είχε νά κάνει με τόν φόβο που προκάλεσε ή συμμαχία του Κέντρου με την Άριστερά, έπτά μόλις χρόνια μετά τή λήξη του έμφυλιου πολέμου, σε πολλούς δυσαρεστη-

μένους ψηφοφόρους του Συναγερμού που «επέστρεψαν» στο συντηρητικό στρατόπεδο. Άλλωστε, ο αντιπολιτευτικός συνασπισμός δέν προσέφερε κανένα εχέγγυο πολιτικής σταθερότητας άφου ήταν ετερόκλητος, θνησιγενής και κύριο στόχο είχε την άλλαγή του εκλογικού συστήματος με την είσαγωγή της αναλογικής και την προκήρυξη νέων εκλογών.

Ο τέταρτος λόγος άφορούσε τις κινήσεις του Καραμανλή, ο οποίος κατάφερε νά προβάλλει μία εικόνα άνανέωσης του κουρασμένου Συναγερμού. Καταρχήν, ο ίδιος ο Καραμανλής ήταν όχι μόνο ο νεότερος πρωθυπουργός στή μέχρι τότε ιστορία της χώρας αλλά προέρχονταν από την άγροτική περιφέρεια, μακριά από τις άθηναϊκές έλίτ. Επιπλέον, τό νέο σχήμα της ΕΡΕ έπιχειρούσε νά στεγάσει δίπλα στους παλαιούς συντηρητικούς όλους τούς ριζοσπάστες μεταρρυθμιστές, που είχαν στόχο την υπέρβαση των παλαιών διχασμών και την επικέντρωση στην ανάπτυξη της χώρας, μακριά από τούς ξεπερασμένους παλαιοκομματικούς άνταγωνισμούς. Τέλος, ή προσχώρηση μιάς σειράς φιλελεύθερων στελεχών, με χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις τόν Άβέρωφ και τόν Τσάτσο, προσέδωσαν στο έγχείρημα της ΕΡΕ άξιοπιστία και βάθος.

Όλοι αυτοί οι λόγοι άγνοήθηκαν από την αντιπολίτευση, ή οποία, σύμφωνα και με την άνταπόκριση των New York Times στις 25 Φεβρουαρίου, ζήτησε την άκύρωση των εκλογών και επικέντρωσε την κριτική της στο «τριφασικό» εκλογικό σύστημα και στή στρατιωτική ψήφο. Πράγματι, ή αντιπολίτευση κέρδισε τή λαϊκή ψήφο, όμως, καθώς ύπολείπονταν στην έπαρχία, όπου τό σύστημα ήταν άπόλυτα ή μερικώς πλειοψηφικό, κέρδισε λιγότερες έδρες από την ΕΡΕ. Αξίζει νά σημειωθεί ότι ή διαφορά των δύο σχημάτων, 48,15% έναντι 47,38% ήταν μικρή και μόλις 26.000 ψήφων. Επιπλέον, ή

Έλλάδα δέν είναι ή μόνη χώρα όπου κάτι τέτοιο συνέβη. Πέντε χρόνια νωρίτερα, τό 1951, οι Συντηρητικοί του Ουίνστον Τσώρτσιλ κέρδισαν την κοινοβουλευτική πλειοψηφία με 48% των ψήφων έναντι 48,8% των Έργατικών. Κανείς, ώστόσο, δέν διανοήθηκε εκεί νά άμφισβητήσει την κυβέρνηση του Τσώρτσιλ. Άντίστοιχα, τό 2000 ο Τζώρτζ Μπούς κέρδισε την Προεδρία των ΗΠΑ, άν και ύπολείπονταν του αντίπαλου του Άλ Γκόρ κατά μισό έκατομμύριο ψήφους σε παναμερικανικό έπίπεδο.

Στις 21 Φεβρουαρίου 1956, οι New York Times χαιρέτισαν τή νίκη του Καραμανλή ως νίκη των δυτικόφιλων έναντι των δυνάμεων του κομμουνισμού και της ουδετεροφιλίας στην Έλλάδα. Ταυτόχρονα, ή έφημερίδα σημείωνε ότι «τό διακύβευμα της εκλογής ήταν ψευδές», με την έννοια ότι ο προεκλογικός άγώνας ελάχιστα άσχολήθηκε με τά φλέγοντα ζητήματα της έσωτερικής άνασυγκρότησης αλλά αντίθετα κυριαρχήθηκε από τό Κυπριακό, την προσωπική άμφισβήτηση του Καραμανλή από την αντιπολίτευση και την αντικομμουνιστική κριτική της αντιπολίτευσης από την κυβέρνηση. Η άνταπόκριση του Sedgwick στις 25 Φεβρουαρίου για τούς New York Times τιλοφορούσαν «Οι ελληνικές εκλογές λίγα πράγματα έπιλύουν». Η άνταπόκριση με έντονη άπαισιοδοξία προδίκαιε ότι ή αστάθεια και ή στασιμότητα θά έπαυακάμψουν στην Έλλάδα.

Η πρόβλεψη του Sedgwick διαψεύστηκε πανηγυρικά. Λίγα χρόνια μετά, ή ίδια έφημερίδα θά μιλούσε για τό άναπτυξιακό θαύμα της Έλλάδας του Καραμανλή.

* Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τό άρθρο αυτό βασίζεται στην έρευνα για τό βιβλίο του Δημήτρη Καιρίδη, Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και ο Έένος Τύπος, Αθήνα, Έκδόσεις Πατάκη, 2014.